

NOORD-BRABANDER.

Disce verum
Quid velis? HORATIUS.

NOMMER 119.

'S BOSCH.

DINGSDAG, 5 OCTOBER 1830.

Nederlanden.

BRUSSEL. — *Inneming van Ath.*

De stad Ath, eene belangrijke vesting, is in de magt onder patriotten. Het officieel berigt is op het stadhuis aangekomen; een aanzienlijk materieel bevindt zich in die plaats; reeds eene groote hoeveelheid voorraad wordt naar Brussel overgebracht.

Op het oogenblik, dat wij schrijven worden acht stukken kanon en een hauwiter, komende door de Anderlechtsche poort, in onze stad gebracht; de kanonniërs, welke bij die stukken zijn, behooren tot het garnizoen van Ath en komen met de brandende lont, gekommandeerd door eenen majoor der artillerie, binnen; zij brengen bovendien 40,000 patronen en 200 tonnen kruid mede; het volk is met den grootsten geestdrift beziel.

De burgers van Ath hebben eenen hollandschen generaal, die alhier aangekomen was om de stad in staat van beleg te stellen, gevangen genomen, alsmede eenen kapitein der artillerie, die aldaar in garnizoen lag.

De generaal zal niet in vrijheid worden gesteld voor en aler de heer *Spitaels* van Geerardsbergen zal losgelaten zijn.

LUIK, 1 October.

Gedurende mer gisteren op het eitel onderhandelde, werd de heer *J. Behr*, die zich aldaar bevond, gevat en gevankelijk naar Maastricht overgebracht.

Wij vernemen, zegt de *Courrier de la Meuse*, dat men zich van den persoon van den heer *Kinker*, een Hollander, en hoogleeraar aan de hooge school alhier, verzekerd heeft, die men tot gijzelaar houden zal, tot dat de heer *de Behr* zal teruggegeven zijn. (*)

DOORNIK, 29 September.

Gisteren morgen liep eene menigte door de straten, onder het gejuich van *leven de Belgen! weg met de Hollanders!* Overal heeft men de uithangborden, waarop de koninklijke wapenen waren, weggenomen; eenige pelotons burgers wandelden met de brabandsche vlag door de stad; dezelve wappert reeds op vele plaatsen en is op de groote markt geplant. Een hollandsch kolonel is door het gemeen volk omringd geworden, men heeft hem zijne epauletten, schako en degen afgenomen, omdat hij geweigerd had zijne kokarde af te leggen; de burgers zijn meester van meest al de posten; de militairen leggen de wapenen neder. Eenige Hollanders hebben vuur gegeven, doch niemand geraakt.

De generaal *Wauthier* stelt alles in het werk, om de citadelle te versterken en krachtdadigen wederstand te bieden; hij verschijnt op de wallen aan het hoofd zijner troepen; de kanonnen zijn op de stad gepointeerd, maar... wie zal schieten? de kanonniërs zijn Zuid-Nederlanders, de meesten zijn Luikenaars! Het geheele garnizoen bestaat uit 2 à 3000 man, waarvan 3 à 400 Hollanders zijn; de soldaten zijn met den besten geest beziel.

Ongeveer ten half een uur des namiddags, deed zich in de wijk St. Jan en die der kapucijnen het schieten met geweren hooren; de hollandsche soldaten hadden de burgers groepen, nun te kennen gevende, dat zij verlangden zich bij hen te voegen, doch... zij zijn met een rollend vuur ontvangen; drie burgers zijn gesneuveld en drie of vier lichtelijk gekwetst.

In de wijk St. Jan waren 9 of 10 dooden en gekwetsten. Men kan het verlies der militairen niet berekenen, vermits deze in de kazernen opgesloten liggen.

Den geheelen namiddag zijn de schutterij en burgerwacht in de wapenen, op de groote markt geplaatst gebleven; vele helgische serjanten en korporaa's bevonden zich in hunne rijen.

De kolonel der huzaren, vergezeld van twee officieren der schutterij, is komen onderhandelen, eene commissie is naar de citadelle gegaan, om schikkingen met den generaal *Wauthier* te

maken; wij hopen, dat dezelve voor ons gunstig zullen zijn.

Den geheelen nacht, die zeer rustig geweest is, hebben patriotten door de stad gegaan; eene groote menigte soldaten zijn gedeesceerd; velen onder hen waren uit de wijk St. Jan; zij brengen zelve de wapenen aan de burgers.

— De desertien nemen alle oogenblikken toe; gisteren avond gingen vele soldaten, waaronder korporaa's, de Moralle-poort, met bajonetten en gewonden uit.

(*Courrier de l'Esaut.*)

GENT, 30 September.

De raadkamer onzer regtbank, overwegende, dat de openbare rust door het verlengen der gevangenzetting van den heer *Edm. Beaucarne*, zoude kunnen worden in gevaar gebracht, heeft gisteren besloten, dat hij dadelijk zou worden losgelaten; inderdaad onze drukker is des avonds ten 7 ure in vrijheid gesteld en de drukkerij is ontzegd geworden.

(*Catholique.*)

Van den 2 October.

Gisteren heeft alhier eene vergadering van notabelen plaats gehad, ten einde in deze omstandigheden maatregelen te nemen; de brabandsche vlag is op de beffroi, het hôtel van het gouvernement, het stadhuis, de hoofdwacht en andere openbare gebouwen, onder het luiden der klokken en het spelen van het carillon, in tegenwoordigheid der burgerlijke garde, geplant.

Drie leden uit de aanzienlijkste ingezetenen zijn benoemd, om zich in deputatie naar Brussel te begeven, ten einde het provisioneel gouvernement te erkennen.

De troepen hebben, volgens overeenkomst met de burgerlijke en militaire autoriteit de stad verlaten; het achtste regiment huzaren en de maréchaussée's zijn heden nacht naar Antwerpen vertrokken, terwijl de infanterie van de vijfde afdeeling het fort bezet; de burgers betrekken de wacht.

De provinciale kommandant, de gouverneur van Doorn en de heer *de Coninck*, procureur des Konings, hebben de stad verlaten; de troepen die zich op het citadel bevinden, bestaan uit drie bataillons der 17 en drie bataillons der 5de afdeeling, meest alle Hollanders en eene compagnie kanonniërs; de desertien zijn menigvuldig en de compagnien zijn reeds op de helft verminderd.

— Audenaerde, Renaix en Sottegem hebben de brabandsche vlag geplant; in die steden heerscht de grootste geestdrift. Eergisteren heeft zich een detachement troepen op de markt te Audenaerde begeven, doch de burgergarde beval den kommandant om terug te trekken, zeggende, dat zij alleen met de handhaving der rust belast was, wanneer de militairen dan ook terugkeerden.

OSTENDE, 28 September.

Zondag avond, ten 6 ure, zijn de bewegingen alhier begonnen; men is met de brabandsche driekleurige vlag, aan het hoofd hebbende zekeren *Jan Baptist Bataillo*, oud officier der marine, naar de groote markt gegaan, alwaar dadelijk de hoofdwacht ingenomen en de manschappen ontwapend zijn, waarna een gedeelte van het garnizoen uit de kazerne gekomen is, om dien post weder te bezetten, en om hiertoe te geraken, hebben zij op het bijeenvergaderd volk een pelotons-vuur gegeven, waardoor eenigen gedood en gekwetst zijn, niettegenstaande werd de driekleurige vlag op het stadhuis geplant, alwaar dezelve tot in den lateen nacht is blijven wapperen, doch door het garnizoen is weggenomen geworden, zoodat des anderen daags alles wederom rustig was en de troepen, die op maandag uit Brugge waren vertrokken, des namiddags ten 4 ure binnen rukten; voorts is de dag rustig gebleven, dan, dingsdag begon de beweging op nieuw; van alle kanten hadden bijeenkomsten plaats, en overal bespeurde men eene groote ontevredenheid; te gelijktijd deserteerden de belgische soldaten zoodanig, dat daaraan geen paal noch perk kon gesteld worden. Sedert gisteren avond tot heden middag zijn meer dan duizend manschappen zonder kommando alhier aangekomen; allen hebben hunne wapenen aan de stadspoorten afgelegd en worden in het oud seminarie ingekwartierd.

Degenen die hier te huis behooren, kunnen zich naar hunne

(*) De heer *Kinker* behoort, even als de heer *J. Behr*, tot het protestantsch kerkgenootschap, ten minste hij is in hetzelfde gedoopt. Edoch, wanneer wij zijne gevoelens moeten opmaken uit hetgeen hij als hoogleeraar bij voorkomende gelegenheden verkondigt, dan zoude men moeten veronderstellen, dat hij niet alleen het christendom, maar zelfs de veropenbaring heeft vaarwel gezegd, en dat hij met eenigen van zijne collega's, zoo als er een aantal, als het ware, met opzet naar de zuidelijke hooge scholen zijn geplaatst, het er alleen op toelagen, om alle godsdienstig geroep uit de jeugd te verbanen. (Red.)

familien begeben, en die van de omliggende plaatsen te platten lande mogen naar hunne haardsteden terugkeeren; de Hollanders zijn heden morgen met twee stoombooten naar Vlissingen vertrokken. Men zegt, dat, na de regeling der burgerwachten te Ostende, de belgische officieren ook hier zullen terug komen.

's HERTOGENBOSCH, 4 October.

Wij WILLEM, enz.

Gezien onze boodschap van den 13 september ll. waarbij wij aan de staten-generaal ons verlangen hebben te kennen gegeven, om het gevoelen der vertegenwoordigers van het volk te vernemen over de vraagpunten, te weten:

1°. Of de ondervinding de noodzakelijkheid heeft aangetoond, om de nationale instellingen te wijzigen?

2°. Of in dat geval, de betrekkingen, door de traktaten en door de grondwet, tusschen de twee groote afdelingen van het koninkrijk gevestigd, tot bevordering van het gemeenschappelijk belang, in vorm of aard, zouden behooren te worden veranderd?

Gezien het bevestigend antwoord, door de staten-generaal, op die twee vraagpunten gegeven en aan ons op heden overlegd;

Willende de meest geschikte maatregelen nemen, om dien wensch op een spoedige en regelmatige wijze te verwezenlijken;

De hoofden der onderscheidene departementen van algemeen bestuur gehoord,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 2. Eene staats-commissie zal worden belast met het ontwerpen der wettelijke bepalingen, welke zullen noodig zijn, om in de grondwet en in de betrekkingen tusschen de twee groote afdelingen van het koninkrijk, de veranderingen daar te stellen, welke de algemeene belangen, en die van elke der gezegde afdelingen vorderen.

Art. 2. De gezegde staats-commissie zal zijn zamengesteld, uit de volgende leden:

Jhr. R. W. J. van Pabst tot Bingerden, C. L. G. J. baron van Keerbergh van Kessel, m^r. A. J. Borret, J. d'Olislager, leden van den raad van state.

F. G. baron van Lynden van Hemmen, J. prins van Chimay, jhr. F. C. de Jonge, m^r. P. F. Nicolai, leden van de eerste kamer der staten-generaal.

Jhr. P. J. M. G. Huysman d'Annecroix, E. C. de Gerlache, jhr. J. van Crombrughe, C. le Hon, jhr. G. G. Clifford, m^r. W. B. Donker Curtius van Tienhoven, m^r. H. M. A. J. van Asch van Wyck, m^r. P. T. Sypkens, leden van de tweede kamer der staten-generaal.

Het voorzitterschap zal zijn opgedragen aan den eersten in rang der staatsraden, bij de deliberatien tegenwoordig.

De commissie zal worden geadsisteerd door de heeren:

W. J. Piepers, referendaris van de eerste klasse, en jhr. C. de Thysebaert, referendaris van de tweede klasse, bij den raad van state; die belast zullen zijn met het opmaken der processen-verbaal van de zittingen.

Art. 3. Zij zal onverwijld te 's Gravenhage bijeenkomen, om hare werkzaamheden aan te vangen.

Art. 4. Zij zal haren arbeid in den kortst mogelijken tijd doen toekomen, opdat wij de door ons goedgekeurde ontwerpen aan de staten-generaal, in de eerste dagen hunner aanstaande zitting zouden kunnen aanbieden, en vervolgens, zoodra doenlijk, overgaan, tot de bijeenroeping der provinciale staten, overeenkomstig art 230 der grondwet.

Art. 6. De commissie zal bij alle hare overwegingen bestendiglijk in het oog houden, dat het onze stellige begeerte is, de herziening van de grondwet te doen strekken, om wederkeuriglijk, aan elke der groote afdelingen van het rijk de meest mogelijke waarborgen te verschaffen, tegen allen overwegenden invloed van de andere.

Afschriften dezes zullen worden gezonden aan onze beminde zonen den prins van Oranje, en prins Frederik der Nederlanden, aan de hoofden der onderscheidene departementen van algemeen bestuur en aan ieder der leden der benoemde staats-commissie, als mede aan de referendarissen bij dezelve, tot informatie en narigt.

Gegeven te 's Gravenhage, den 1 oktober des jaars 1830, het eventiende van onze regering.

(Geteekend)

WILLEM.

Van wege den Koning,

(geteekend)

J. G. DE MEY VAN STREEFKERK.

Uit het bovenstaande koninklijk besluit kan men opmaken, hoe zeer de ongeregelheden, die in een gedeelte van de zuidelijke provincien hebben plaats gehad, het hart van Zijne Majesteit getroffen hebben, terwijl hoogstdezelvs verlangen daar niet minder in doorstraalt, om een einde te maken aan de daarop gevolgde verdedigheden. Hoe gelukkig ware het geweest, indien wijze en bedaarde raadslieden eenige weken vroeger Zijne Majesteit de noodzakelijkheid hadden voorgesteld, om op de eene of andere wijze de rampspoeden voor te komen, die nu zoo een schoon gedeelte van het rijk reeds geteisterd hebben. Het bloed van zoo vele braven en ongelukkigen zoude dan niet hebben gestroomd, noch de eigendommen van anderen niet zijn vernield geworden.

Wij juichen van harte toe den maatregel, die door Z. M. als nu genomen is, maar wij vreezen, dat de vertraging, die een noodwendig gevolg zal wezen van de voorgeschrevene raadplegingen en daarop volgende bijeenroeping der provinciale staten, en verdere bepalingen, die bij de grondwet zijn voorgeschreven, de reeds bestaande scheuring meerdere vastheid zal geven en grootere moeilijkheden zal opleveren, om de bestaande verschillen te vereffenen. Wenschelijk ware het dus, dat inmiddels een middel mogt worden gevonden en in het werk gesteld, waardoor een stand van zaken kan worden bepaald, die het storten van bloed en het plegen van ongeregelheden deed ophouden en eene vereffening der gerezen geschillen gemakkelijker kon maken.

Indien het adres, dat door eenige leden van de tweede kamer der staten-generaal aan Zijne Majesteit is aangeboden, gunstig is aangenomen geworden en Z. K. H. de kroonprins dien ten gevolge als bemiddelaar mogt worden benoemd, zoude dit gewenschte einde mogelijk te bekomen zijn.

Intusschen verblijden wij ons, dat de gevoelens van diegenen niet gevolgd zijn, die in de gegeven omstandigheden niets zonden willen toegeven, noch de verlangens van anderen, om alles te vuur en te zwaard te doen vernietigen, en daartoe het leven van den laatsten militair zouden opofferen, terwijl zij zelfs huisverig zijn van iets tot bereiking van dat doel bij te dragen, en volstrekt geene genegenheid gevoelen om zelf ten strijde te trekken.

In de zitting van de tweede kamer der staten-generaal van den 2 oktober heeft de heer Donker Curtius verklaard, dat hij zijn voorstel van den 14 september, — betrekkelijk het benoemen eener commissie van tien leden, om maatregelen tot handhaving en herstelling van het grondwettig gezag voor te dragen — weder introk.

Daarna is het verslag der centrale afdeling voorgelezen en zijn de beraadslagingen begonnen over het voorstel van den heer van Sytzama, nopens het erlangen van een officieel en standig verslag over de vermoedelijke oorzaken van het onoor in de zuidelijke gewesten, en over de middelen die tot staving daarvan waren aangewend.

De heeren van Dam van Isselt, Alberda van Bloemersma, Frets, de Jonge, d'Omalius-Thierry, Byleveld, van Roenen, Warin, van Alphen, en Fabri-Longreo, hebben over dit voorstel of daarmede in verband staande punten het woord gevoerd: waarna hetzelfde met 47 tegen 10 stemmen is verworpen.

Vervolgens is gelezen een koninklijk besluit vanden 1 oktober, waarbij de minister van binnenlandsche zaken gemagtigd werd, om, in naam des Konings, de buitengewone vergadering der staten-generaal te sluiten.

Deze sluiting heeft dien ten gevolge den 2 oktober, des namiddags ten 3 ure plaats gehad, met de volgende aauspraak.

EDELMOGENDE HEEREN!

De Koning heeft mij gelast de tegenwoordige zitting van u edelmogenden, te sluiten.

De buitengewone bijeenhouding van de geheele nationale militia, had die zitting noodzakelijk gemaakt. Zij is overigens voornamelijk toegewijd geworden aan het onderzoek van twee vraagstukken van eene groote uitgestrektheid en hooge aangelegenheid.

De Koning, onderrigt van den wensch, door u edelmogenden, bij deze gelegenheid genit, en de meest geschikte maatregelen willende nemen, om denzelven op eene spoedige en regelmatige wijze te verwezenlijken, heeft eene staats-commissie belast met het ontwerpen der wettelijke bepalingen, welke zullen noodig zijn, om in de grondwet en in de bestaande betrekkingen tusschen de twee groote afdelingen van het koninkrijk, de veranderingen daar te stellen, welke het algemeen belang, en dat van elk der afdelingen vorderen.

De tyd, welke tusschen de tegenwoordige en de aanstaande gewone zitting van u edelmogenden zal verloopen, zal voor het werk dier commissie worden ten nutte gemaakt. Dezelve zal insgelijks worden besteed aan de overweging der middelen, om de financiën van het koninkrijk te verbeteren en het openbaar crediet op te beuren.

Gesterkt door Hoogstdezelvs opregte bedoelingen en de rechtvaardigheid zijner zaak, zal de Koning niets onbeproefd laten, om een einde te maken aan de rampspoeden die een gedeelte van het Koninkrijk teisteren, en vooral om die provincien, welke daarvan nog zijn bevrijd gebleven, krachtdadiglijk te verdedigen en te beschermen.

Brengt, edelmogende heeren! deze verzekeringen in uwe haardsteden over, gelijk ook de betuiging der hooge tevredenheid, welke de in den boezem dezer vergadering gegeven blijken van vaderlandsliefde en trouw, zoo wel als de kalmte, welke bij uwe overwegingen heeft geheerscht, den Koning, onder zoo veel leeds, hebben doen ondervinden.

In naam des Konings, verklaar ik deze buitengewone zitting der staten-generaal voor goindigd en gesloten.

— Men meldt uit 's Gravenhage van den 1 dezer:

Heden is aan Zijne Majesteit een adres aangeboden, door

veertig personen onderteekend, meest allen zuidelijke leden van de tweede kamer der staten-generaal, inhoudende verzoek, dat het Zijne Majesteit moge behagen een van hoogstedeszelfs doorlichtige zonen te committeren tot het bijwonen eener vergadering, welke te Brussel door de notabelen der zuidelijke provincien zal worden gehouden, ten einde de middelen te heramen om den tegenwoordigen stand van zaken te doen ophouden, en de wijze, waarop voortaan het bestuur over de zuidelijke provincien zal plaats hebben; wordende in hetzelfde adres door de onderteekenaars de wensch geuit, om zijne koninklijke hoogeheid den prins van Oranje, den titel van luitenant-generaal, het beheer over de zuidelijke gewesten van het koninkrijk der Nederlanden te zien opdragen.

Volgens het *Haagsche Dagblad*, spreekt men ook van eene contra-petitie, van gedeputeerden uit de noordelijke provincien, om den Koning te verzoeken, dat Z. K. H. de prins van Oranje zich niet naar de zuidelijke provincien mogt begeven, enz.

— Intusschen dat men in 's Hage raadpleegt over de wijze, op welke men den opstand zal doen ophouden, die in een groot gedeelte van het rijk dagelijks toeneemt en meer vastheid verkrijgt, is het te Brussel daargesteld provisioneel gouvernement bezig al de takken van bestuur te organiseren, reeds zijn er gouverneurs voor de provincien Zuid-Brabant en Henegouwen benoemd. Voor de onderscheidene administratiën zijn hoofden of commissien aangesteld, en een aantal ambtenaren, zoo regterlijke als administratieve, district-commissarissen en burgemeesters zijn reeds vervangen. — In het militaire hebben veel promotien plaats gehad, en men is ook bezig bijzondere corpsen, uit belgische soldaten zamengesteld, op te rigten.

Intusschen voegen zich dagelijks steden en gemeenten bij dit provisioneel gouvernement, en hetwelk niet zonder opmerking kan blijven, is, dat de stad Gent daar reeds onder moet gerangschikt worden.

De noord-nederlandsche soldaten worden naar huis gezonden, de officieren krijgsgevangen gehouden, en de Belgen, uit den oel aan het gouvernement gedaan, ontbonden.

— Het provisioneel gouvernement te Brussel heeft den heer van *Meenen* het beheer over de provincie Zuid-Brabant opgedragen, vele comités zijn reeds daargesteld. De heer *Jolly*, lid van het provisioneel gouvernement, is tot voorzitter van het comité van oorlog benoemd; de heer *Nicolay*, tot president van dat van binneulandsche zaken, en de heer *Coghen* tot dat van financiën. De heeren *Gendebien*, van de *Weyer* en de *Potter* maken het centraal comité uit.

De *Belge* kondigt aan, dat de heer *de Potter* den 27 september, ten 5 ure des namiddags, te Brussel langs de Anderlechtsche poort is binnengekomen; dat het volk dadelijk de paarden van zijn rijtuig heeft ontspannen en hem tot aan het stadhuis heeft voortgetrokken, alwaar hij afgestapt is en zich vervolgens met eenige leden van het provisioneel bestuur op het balkon heeft vertoond en het volk toegesproken.

De heer *de Potter* heeft twee miljoen guldens medegebracht. Zoodra de heer *de Potter* in Brussel was aangekomen, is hij dadelijk bij de commissie, uitmakende een provisioneel gouvernement, gevoegd; dezelve is thans zamengesteld uit de heeren: *de Potter*, van der *Linden d'Hoogvorst*, *Ch. Rogier*, *Felix de Merode*, *Gendebien*, *Sylvain van de Weyer*, *Jolly*, *J. van der Linden*, *F. de Coppen* en *J. Nicolay*.

— Onder meer andere benoemingen en afzettingen zijn door het provisioneel gouvernement te Brussel benoemd de heer *Joseph Lebrun*, tot advocaat-generaal bij het hoog-geregtshof van Luik, ter vervanging van den heer *de Lantremagne*, en de heer *Isidorus Plaisant*, tot advocaat-generaal bij het hoog-geregtshof te Brussel, ter vervanging van den heer *Spruyt*.

— Het comité-generaal van Brussel heeft besloten, dat er zal worden regt gesproken in naam van het provisioneel gouvernement van België; alle openbare acten zullen in naam dierzelfde autoriteit executoir worden verklaard.

— De commissie van openbare veiligheid uit Aalst, heeft aan het provisioneel gouvernement het navolgende bekend gemaakt:

De commissie heeft de eer, u ter kennis te brengen, dat gisteren tegen den avond de troepen infanterie en cavallerie, gestationeerd te Assche, binnen deze stad zijn aangekomen, hetwelk eenen levendigen indruk gemaakt heeft en waardoor eene ligte fusillade tusschen de burgers en de troepen plaats had; ten gevolge van een louter toeval, zijn er slechts weinigen gekwetst; heden morgen ten 7 ure hebben gezegde troepen, alsmede de gevangenen uit het militair gevangenhuis, deze stad verlaten en zijn den weg naar Gent ingeslagen.

Aalst, den 30 september 1830.

(Volgen de onderteekeningen.)

— Het voorbeeld van het garnizoen te Ostende, dat alle dienst geweigerd heeft, is ook te Nieuwpoort opgevolgd. Ook daar hebben de manschappen van de 6de afdeeling infanterie en eenige in die vesting zich bevindende kanonniërs, op den 29 september hunne posten verlaten, zoodanig dat de dienst daar alleen nog maar door de garnizoens troepen verrigt werd.

— Onder de vrijwilligers, welke van alle kanten te Luik aan-

komen, heeft men vrouwen opgemerkt, die met pieken gewapend zijn.

— Het hoofdkwartier van Z. K. H. prins *Frederik* der Nederlanden is den 2 dezer naar Antwerpen overgebracht.

— De stad Bergen in Henegouwen heeft zich aan het volk overgegeven, hetwelk zich van de forten en het arsenaal heeft meester gemaakt; de troepen hebben zich bij de burgers gevoegd; de generaal *Howen* is op den 30 september, met den kolonel *de la Sarras*, de majoors *Müller*, *Knoll* en *Luasman* en den 1ste luitenant *Thesingh*, als krijgsgevangenen naar Brussel overgebracht.

— Men heeft te Luik de tijding ontvangen, dat de stad *Doornik* zich overgegeven heeft en de burgers aldaar meester zijn.

— De marechaussée van *Henri Chapelle* heeft zich den 29 september op het *Chartreuse*, te Luik, met wapenen en oorlogstuigen overgegeven; die te *Louvegnée* gestationeerd waren, hebben zich sedert eenige dagen met de luiksche vrijwilligers vereenigd.

— Volgens den *Politique* zouden reeds drie poorten der stad *Namen* door de burgers ingenomen en bezet zijn.

— Eene groote volksbeweging heeft te Berlijn plaats gehad; eenige duizende ingezetenen hebben zich voor het paleis van den *Koning van Pruisen* begeven, en de constitutie gevraagd, die in het jaar 1814 beloofd is. De Koning zou door zijne gardes op het volk hebben doen schieten, waardoor ongeveer 80 menschen zijn gekwetst geworden.

— Volgens berigten uit Frankfort van den 26 september, te Luik aangekomen, wordt de tijding bevestigd, dat op den 25 dierzelfde maand het volk in opstand is gekomen; al de kantoren der douanen zijn vernietigd en de ontvangst der regten is opgeschort.

Advies van den heer *m^r L. C. Luzac*.

EDELMOGENDE HEEREN!

De staten-generaal zijn buitengewoon door Z. M. bij elkander geroepen, in de allerdroevigste omstandigheden.

Die omstandigheden waren ons allen hoofdzakelijk bekend alvorens wij ons hier op den 13 dezer maand vereenigden, en ik vertrouw, dat ieder van ons reeds vóór dien tijd eenigzins had nagedacht over de beste genezing van het bestaande kwaad.

Ik erken gaarne, dat van het eerste oogenblik, dat die schadelijke en door mij hoogst verfoeide onlusten te Brussel zijn uitgebarsten, ik hierover ernstig heb nagedacht, en dat ik met innige vreugde in de eerste proclamatie des Konings, op den 5 september jl., aan de Nederlanders gerigt, ook dat punt zag aangeroerd, waarin, volgens mijne overtuiging, het eenige en ware genees- en redmiddel voor het tegenwoordige en toekomstende te zoeken is.

Van de convictie, welke ieder onzer nu omtrent het een of ander geneesmiddel koestert, hangt, dunkt mij, de beschouwing omtrent het adres, geheel af; zijlieden, die begrijpen, dat de ellendige tooncelen, in het zuiden gespeeld, alleen aan eenige heethoofden, aan weinige onruststokers, zijn toe te schrijven; dat alles gemakkelijk door het deplioieren van eenige kracht kan in orde en rust gebracht worden, en die daarenboven begrijpen, dat men na de herstelde rust, het gemeene huishouden op dien voet zal kunnen doen voortloopen, waarop het thans gevestigd is, moeten natuurlijk dit adres ten sterkste afkeuren, als niet bevattende die ernstige taal welke het aanwenden van krachtige maatregelen zeker altoos moet voorafgaan.

Voor hen daarentegen, en hieronder behoort ik, die van gedachte zijn, dat het bestaande kwaad veel dieper zit, dat het niet eenige weinige slechthoofden zijn, die alles hebben berokkend, maar dat meer dan $\frac{3}{4}$ der zuidelijke bevolking zoo niet door hunne daden, dan zeker door hunne hartgrondigste wenschen, de opstandelingen ondersteunen; voor hen die intiem overtuigd zijn, dat onze vereeniging nooit kan voortduren, op den thans bestaanden voet; die gelooven, dat en de rust van Europa, en die der beide gedeelten des rijks, en het geluk en het heil van onzen Koning, eene afscheiding gebiedend vorderen, is het adres mede eene zaak van het hoogste belang, indien bij hetzelfde, dit cardinale punt der al of niet afscheiding niet alleen kan aangeroerd, maar uitgemaakt worden, voor zoo verre, edelmogende heeren! wij hierin iets te zeggen hebben. — Bijaldien zulks niet kan, noch mag geschieden, is het adres voor hen eene meer onverschillige zaak.

Ik had gedacht, dat, vermits de Koning in zijne aanspraak van opening, dit punt andermaal heeft uitgedrukt, en het onmiddellijk daarna, nog vóór dat ons antwoord tot hem is gekomen, op eene ongewone wijze, aan onze overweging heeft gegeven, en de geheele natie, zoo wel in het noorden als in het zuiden, hierop hare eerste aandacht gevestigd heeft, wij, vóór alle andere zaken, dit punt zouden hebben behandeld, en door de kennisgeving der opinien van de nationale representatie, den Koning en het volk uit den onzekereren stand zou gered hebben, waardoor wij thans allen op twee gedachten blijven waggelen, zonder een vast standpunt te kunnen vinden.

Het ware mij dus aangenaam geweest, indien het adres stel-

Lig hierover het een of ander had te kennen gegeven, en bijaldien wij niet uitgenoodigd waren, over het hoofd-geneesmiddel nader ons gevoelen te zeggen, zou ik voorzeker mijne stem, alleen om reden van dit gebrek, nooit aan het adres kunnen geven; dan vermits de bedoelde vragen nog nader ter tafel komen moeten, en ik alsdan aan u edelmogenden omstandiger zal trachten aan te toonen; dat onze bijeenblijving onder de *pro voto* behoort, dat de vereeniging zoo als zij thans is, onder dezelfde grondwet, onder hetzelfde belastings-stelsel en met die zelfde gelijke representatie, welke wij nooit kunnen gedoogen, dat verandert worde, op den duur onmogelijk is, — vermits ik nu van gedachte ben, dat wij noodwendig, al besloten de tegenwoordige 110 leden dezer kamer ook nu het tegendeel, eerlang hietoe zullen moeten komen, geloof ik het verwerpen van het adres, om reden dat het, om het in een woord te zeggen, niet krachtig genoeg is, geheel zou aandruischen tegen den door mij gekosterden wensch.

Dit verlangen is om uit deze ongelukkige associatie los te geraken, met de minste schade, op de beste wijze, zoo wel voor ons, als voor de goedgezinden in België. Om hiertoe te geraken, moeten de associés nu, naar mijne opinie, niet beginnen, met slaan, vechten, met derzelve bezittingen te verbranden en te vernielen, doch zijlieden moeten beginnen met openhartig te zeggen en te verklaren, *wy zullen scheiden*, en ten einde ons nu wederzijdsch niet te bederven, zullen wij trachten de conditien onderling, en in het vriendelijke eens te worden; doch voor de meeste zekerheid, die vermogende heeren even spreken, die onze firma hebben uitgedacht en opgericht, en van deze eene ernstige tusschenkomst verzoeken, in geval wij over eenig punt mogten haspelen: welke inroeping des te meer moet te pas komen, vermits die kapitalisten aanzienlijke fondsen in de associatie gestoken hebben en dus in de likwidatie moeten gekend worden.

Ik geloof, dat na daden van het oorlogs-geweld, door ongelukken en vernieling der bezittingen van rustige burgers altoos gekenschetst, de afrekening, welke wij toch eenmaal met België, hetzij independent, hetzij fransche provincien geworden, sluiten moeten, altoos moeilijker zal zijn op te maken, en dat het een verkeerde maatregel is, bij den onvermijdelijken drang der omstandigheden, de posten te vermeerderen, welke op het credit van België eenmaal kunnen geplaatst worden.

Bij deze consideration, welke mij voor het adres doen overhellen, komen nog de hartelijke uitboezemingen van ons geacht, sôo ongelukkig medelid uit Brugge, die zoo ernstig onze edelmoedigheid in deze moeilijke omstandigheden heeft ingeroepen; — hij kent het gevaar onzer zuidelijke medeleden, bij het inleveren van een zoogenaamd goedgekleurd adres; — hij kan uit eene bittere ondervinding spreken, — en heeft ons aangevaard niet alleen het rustige, bedaarde, welwillende Noorden in het oog te houden, maar ook te overwegen, wat eene opgewondene menigte kan ondernemen, wanneer zij denkt, met het schuldbesef in het hart, om leven of dood te moeten vechten. Laten wij ons in hante plaats stellen, laten wij ons in Brussel denken, laten wij den opstand in het noorden verplaatsen, laten wij ons dan voor oogen stellen de tooneelen van moord en brandstichting, welke eene sterke uitdrukking in een adres (welk stuk echter niets dadelijk beslist) zou kunnen na zich slepen; en vragen wij ons, of wij de liefde, de hartelijkheid, de edelmoedigheid onzer zuidelijke medeleden zonden roemen, die in zoodanige omstandigheden, op eene meer sterke uitdrukking, dan wij mogten verlangen, hardnekkig zonden blijven aandringen.

Nederland moet een christenstaat zijn! hoorden wij in den laatsten tijd meermalen krachtig uitroepen. Het zij zoo! Maar later dan ook de vertegenwoordigers van dat Nederland, de eerste les van die godsdienst betrachten, en omtrent anderen niet handelen op eene wijze, waarop zijlieden, in gelijke omstandigheden geplaatst, ongaarne zouden behandeld worden.

LETTERKUNDIGE AANKONDIGING.

AAN DE HEEREN GEESTELIJKEN VAN NEDERLAND.

De *MISSA DEFUNCTORUM* zijn eindelijk van de pers. Dit werk zou reeds in de maand Mei moeten afgeleverd geweest zijn, gelijk wij het beloofd hadden; doch het varen van de prent voor den Canon, hetwelk te Parijs gedaan is, heeft eene groote vertraging veroorzaakt. De Heeren intekenaren zullen hunne exemplaren kunnen doen afhalen bij de Boekhandelaars, afwaar zij ingeschreven hebben, tegen de volgende prijzen.

	Prijs voor de inschrijvers.	Voor de niet-ingeschrevenen.
In bladen N. G.	2-50	3-00.
Gebonden in eiken zwart leeraan, verguld op snee	5-00	6-00.
— in zwart kalfs leer, verguld op snee	6-00	7-00.
— in zwart maroquin, verguld op snee, op kasten en op plat	8-50	10-00.

De Heeren Geestelijken, die deze uitgaaf gezien hebben, hebben openlijk hun verzoegen gemaakt over de wijze op welke zij is uitgevoerd, en wij vleijen ons, dat wij van al de inschrijvers dezelfde goedkeuring zullen ontvangen.

Wij kunnen niet nalaten, hier onze erkentenis te bewijzen, bijzonderlijk aan hante Hoogwaardigheden de Heeren Bisschoppen, en aan allen die zich gewaardigd hebben, deze onderneming te begunstigen en aan te moedigen. Zij zullen met vergenoeging vernemen; dat hunne aanbevelingen de gewenschte uitruk gehad hebben; want het getal der inschrijvers heeft onze verwachting overtroffen. Men doe ons hetzelfde gezelschap hopen aangaande den *MISSALE ROMANUM*, voor welkers inschrijving vele Geestelijken gewacht hebben, tot dat wij over de uitvoering van de *Missae Defunctorum* konden oordeelen. Het is hienom, dat wij ons heden bijzonderlijk wenden tot de Heeren Pastoors en Bedienden der Kerken, die nog niet ingeschreven hebben, met vertrouwen, dat het aanbevelen der *Missae Defunctorum*, hen zal doen besluiten, om zomier stiptel ons met hunne gunstige inschrijvingen te vereeren. Het is van dezen kant, dat wij de bekroning van onze ijver; den prijs van onze zotguldigheid en de vergelding van onzen arbeid te verwachten hebben.

De *MISSALE ROMANUM* zal niet in verscheidens afleveringen worden uitgegeven, zoo als vele personen gedacht hebben, maar in eene, wanneer het werk zal voltoerd zijn. Wij zullen in tijds de soorten van banden met hante prijzen kenbaar maken, voor die, welke hunne exemplaren zouden willen gebonden ontvangen.

Intusschen verbinden wij ons, opdat onze *MISSALE ROMANUM* tot een algemeen gebruik zoude kunnen dienen, om afzonderlijk alle bijzondere Missen van ieder Bisdum, welke men ons zal willen toezenden, te drukken, tot betere gelijkvormigheid zoo in het papier, als in de uitvoering.

Verscheidens personen hebben den prijs (12 centen per blad) van den *MISSALE ROMANUM*, zeer hoog gevonden, maar zij hebben niet gerekend dan de gedrukte bladen, zomier de prenten in aanmerking te nemen, die, zoo als die der *Missae Defunctorum*, door de beste graveurs van Parijs zullen uitgevoerd worden, hetgeen eene zeer groote vermeerdering in de bekostiging veroorzaakt, noch het drukken in twee kleuren en de goede uitvoering, hetwelk, gelijk wij reeds in den Prospectus opgemerkt hebben, de onkosten verdubbelt; en met gemeen papier te gebruiken, zouden wij merklijk den prijs verminderd hebben. Wij willen eene uitgaaf aan den dag brengen, die tevens bij de aangenaamheid eener schitterende uitvoering, de hoedsamigheid van de duurzaamheid bevat.

Wij achten het hier onnodig nog te herhalen, dat wij ons nauwkeurig aan de voorwaarden van de inschrijving zullen houden, waarvan het voordeel van den prijs maar voor de inschrijvers alleen is: verscheidens gelegenheden hebben reeds blijken gegeven, dat wij daar nooit in ontbreken, gelijk men er zich nog van zal kunnen overtuigen in den prijs der *Missae Defunctorum*. De Heeren Pastoors van het platte land, zullen hante namen kunnen opgeven aan de Heeren Dekens van hun distrikt, die verzocht zijn, dezelfde aan eenen der naburige Boekhandelaars toe te zenden.

De inschrijving zal open blijven tot den 15 October aanstaande, wanneer de nieuwe uitgaaf zal op de pers gelegd worden, indien het getal der inschrijvers, gelijk wij met alle recht mogen hopen, de uitvoering van een zoo kostelijk werk toelaat.

Mechelen, den 25 Augustus 1830.

P. J. HANICQ.

P. S. De Prospectus voor het derde boekdeel van het *SYNODICON BELGICUM*, behelzende de gedenkstukken van het Bisdum van Antwerpen en Gend, is op de pers, en weldra uitgegeven te worden.

De Theologie van DENS, 7 vol. in 8°. is afgedrukt en de inschrijving gesloten, dus is de prijs in het vervolg f 11-50.

Ook zijn afgedrukt:

1. DANES, *Institutiones Doctrinae Christianae, ad usum Seminarianum*, in 8°.
 2. T. J. ROMSÉE, vermeerderd met een *SUPPLEMENT* van omtrent 80 Doctrinen, getrokken uit de nieuwe uitgaaf van Rome, 5 tom. in 4 boekdeelen in 12°. f 5-00.
- Men kan dit Supplement ook afzonderlijk bekomen. Prijs 50 cents.

Op de pers:

1. ANALOGIA BEGANI, verrijkt met eene heer geleerde inleiding over geheel het werk, hetwelk ook door menigvuldige Bemerkingen (*Nota*) zal vermeerderd worden.
2. DU TOUL, *Herdelijke bedieningen etc.*, 4 vol. in 12°, met veel zorg door eenen geestelijken overzien en verbeterd.

BEKENDMAKINGEN.

* * Men verlangt bij eenen Pastoor in Holland, eene **BELKAME KEUKENMEID**, die ook tevens voor het **HUISWERK** geschikt is, liefst tusschen de 30 en 40 jaren, kunnende staat maken op een zeer goed inkomen. Adres bij de Uitgevers dezes.

* * Op den 18 Julij dezes jaars, werd in de R. K. Kerk te *Rhenoy*, Provincie *Gelderland*, het onlangs geplaatste **ORGEL**, voor de eerste maal bespeeld, door de Heeren **H. VAN HEUKELOM**, organist te *Rotterdam*, en **J. A. NIKHOFF**, van *Z. Hammel*. Beide Heeren hebben eene allervereereendste getuigenis afgelegd voor den Heer **H. LINDSEN**, orgelmaker te *Utrecht*, welke het Orgel in onze Kerk geplaatst en geheel vernieuwd had. Het kerkbestuur kan daarom niet nalaten den gemelden Heer **LINDSEN**, openlijk dank te betuigen, zoo voor de naar het voordeel der gemeente bespeelers uitmuntende bewerking van het binnenwerk, als voor de smaakvolle samenstelling van het front; en maakt het zich daarom tot eene aangename verpligting, den genoemden Heer **LINDSEN** in ieders guast aan te bevelen.

Met Kerkbestuur voornemens

M. P. VAN LEEK.

R. K. Pastoor.

PREJZEN DER VOLGENDE EFFORTEN.

AMSTERDAM, 2 OCTOBER.

Werkelijke schuld 40% à 41½, gebil. 41½. Restand uitgest. dito 1½/16 à 1¼, gebil. 1. Kansbiljetten 18¼ à 19, gebil. 18½. Amort. Syndicaat 69¾ à 71, gebil. 70¾. Obbl. Rusland bij *Höps* 92¼ à 93¾, gebil. 92¾. Inschrijving assign. 56¾ à 57½, gebil. 56¾. Spanje, renten te Amst. 36½ à 37¼, gebil. 37. Ob. pareu. Lond. 11¼ à 14, gebil. 13¾.

EDELMOGENDE HEEREN!

Het eerste gevoel, wat, op de bekomene tijding van de onlusten te Brussel, in het hart van iederen rechtgeaarden Nederlander moest opwellen, was dat van verontwaardiging tegen de rustverstoorders, plunderaars en brandstichters; dat van medelijden met de stille en vreedzame ingezetenen, die de slagtoffers konden worden van de opgeruide menigte. Doordrongen van dat gevoel, heb ik het mij ten pligt gemaakt, om, in de zekere verwachting, dat Z. M. de Koning de staten-generaal in deze gewichtige omstandigheden buitengewoon bij elkander zoude roepen, al aanstonds, na het vernemen dier noodlottige tijding, bij mij zelve te overwegen, welke middelen er zouden behooren te worden gebesigd, om het oproer voor het tegenwoordige te dempen, en voor het vervolg alle misnoegen, waaruit inwendige beroerten en burgeroorlog kunnen geboren worden, voor te komen. Het eerste behoort geheel tot de uitvoerende magt; en het kan dus onze taak niet zijn, de wege in ontwikkelingen te treden; doch, wegens het tweede, heeft het onzen geëerbiedigden Koning behaagd, het gevoelen van de vertegenwoordigers der natie in te winnen. Daaruit ontstaan de twee vraagpunten, in de koninklijke boodschap van den 13 september jl. vervat, namelijk: 1°. *Of de ondervinding de noodzakelijkheid heeft aangestoond, om de nationale instellingen te wijzigen?* en 2°. *Of, in dat geval, de betrekkingen, door de tractaten en door de grondwet, tusschen de twee groote afdeelingen van het koninkrijk gevestigd, tot bevordering van het gemeenschappelijk belang, in vorm of aard, zouden behooren te worden veranderd?* Hier omtrent mag en zal ik mijn gevoel openbaren.

Om aan het verlangen te beantwoorden, hetgeen de Koning, bij de opening dezer buitengewone vergadering heeft geuit, zal ik mijn gevoel met nederlandsche rondheid en vrijmoedigheid, bij deze debatten, kenbaar maken en ontwikkelen. Zonder in bijzonderheden van bezwaren, waaronder een gedeelte der natie heeft gebukt gegaan, te treden; zonder de oorzaken van het misnoegen, over den gang der administratie, hetgeen uit vele oorden des rijks, in onze vorige zitting, aan deze vergadering is opgelegd, voor als nu te willen doorgronden; zal ik, alleen gedachtig aan den eed, dien ik heb gezworen, om de grondwet te onderhouden en daarvan, onder geen hoegenaamd voorwendsel, af te wijken, noch te zullen dulden, dat daarvan afgeweken worde, mitsgaders, om de onafhankelijkheid van den staat te helpen bewaren, met die zelfde onbeschrondheid en openheid, met welke ik de regten des volks tegen het ministerie heb verdedigd, thans alle krachten, welke zeker zeer zwak, doch tevens zeer welmeenende zijn, inspannen, om den zuil, waarop ons staatsgebouw rust, onaangeroerd te behouden. Enkel pligtsbesef, zonder bijoorzaken, noch achterdocht, zal in dit gswichtig oogenblik mijn uit te brengen gevoel leiden. Even zoo, als ik in de 4de sectie heb gezegd en in eene overgelegde nota in het kort uiteengezet, sustineer ik nog, dat ik de eerste vraag *negatief* moet beantwoorden. Ik houde het er voor, dat, indien het ministerie, in opvolging van hetgeen het koninkrijk bij de opening dezer zitting, met zoo veel grootmoedigheid aan ons allen, aan geheel Nederland, heeft verzekerd, onbevooroordeeld en ter goeder trouw tot het heil van allen medewerkt, door de bestaande grondwet nauwkeurig, geheel en in overeenstemming met de ware grondbeginselen eener vertegenwoordigende monarchie, uit te voeren, diezelfde grondwet te eenenmale geschikt is en alle hoofdstoffen inhoudt, om ons gelukkig te maken en Nederland in bloei en voorspoed te doen toenemen. Uit deze overtuiging uitgaande, heb ik eenzijdig voor mij geene redenen, om op eenige, hoegenaamde wijze, den band onzer vereeniging te slaken; terwijl ik mij van den anderen kant daartoe volkomen onbevoegd acht, omdat ik door eenen plegtigen eed aan onze tegenwoordige, maatschappelijke instellingen ben gekluisterd. Er behoeven, wat meer is, geene buitengewone maatregelen te worden bij de hand genomen, om alles tot de orde te doen terugkeeren. Daartoe toch heeft de regering eene genoegzame magt; en, wat aanbelangt het toekomstig lot der Nederlanden, dit hangt, naar mijne wijze van zien, geheel en al af van de onbewimpelde en volledige uitvoering der grondwet, welke ik genoegzame schep, met de benaming van *het plegtanker van ons aller geluk* te bestempelen. Daarin zijn al de openbare vrijheden vervat, waarop eene beschaafde en van hare eigenwaarde doordrongene natie, in redelijkheid aanspraak maken kan. Deze openbare vrijheden zijn van de eene zijde genoegzame waarborgen voor het volk tegen alles, wat deszelfs regten zoude willen snuiken, en anderzijds zijn zij een onwrikbare zuil, welke de monarchie op de krachtigste wijze onderschraagt. Wachten wij ons derhalve wel, deselve aan te roeren en even zoo min te *vermeerderen*, als te *verminderen*? Het laatste zoude ons het vertrouwen onwaardig maken; dat het nederlandsche volk in ons gesteld heeft; het eerste zoude de ware vrijheid in losbandigheid kunnen doen ontgaan, welke ons staatkundig bestaan moet ondermijnen, en al onze milde instellingen, de eene voor de andere, zoude kunnen omverwerpen. Bij mij, E. M. H. is het uitgemaakt, dat de ondervinding de noodzakelijkheid *niet* heeft aangetoond, om de nationale instellingen te wijzigen. Integendeel, naar mijn gevoel, daagt er, met het behoud van die instellingen, voor Nederland eene nieuwe gelukster aan den staatkundigen hemel op. De aanspraak des Konings geeft mij daarvoor de meeste waarborg. Z. M. verklaart, volkomen bereid te zijn, om aan billijke wenschen te moeten komen. Wat kunnen wij meer verlangen? wij hebben het koninklijk woord, dat billijke verzoeken zullen worden verhoord. Wij moeten daaruit besluiten, dat er, met behoud onzer nationale instellingen, in de toekomst aan het heil van Nederland niets zal ontbreken. Wij mogen daarvan nog dit gevolg afleiden, dat het Z. M. steeds welgevallig zijn zal, de behoeften der natie door legale wegen te vernemen, om daarop recht te kunnen doen; want al de belangen, zoo mogelijk, te vereenigen, is de wensch van 's Konings hart. Dit heeft hoogstdezelve ons met ronde woor-

den, in de aanspraak van den troon, in deze vergadering toe gesproken, op de plegtigste wijze verzekerd. Met het volledige behoud onzer nationale instellingen kunnen alle standen, alle departementen van algemeen bestuur, alle beambten tot welzijn van ons schoon en dierbaar vaderland medewerken. Alle administratie en geconstitueerde magten hebben bij dat welzijn even zoo zeer, als Z. M. overige onderdanen, het hoogste belang. Door deze gelukkige medewerking, zie ik in het verschieft reeds den dag aanbreeken, dat Nederland, onder het genot van den inwendig gevestigden vrede, door andere mogendheden en volken zal worden geëerbiedigd. Dan zal dit gelukkig rijk de wonden, door een noodlottig oproer veroorzaakt, spoedig zien heelen, en de nadeelen van de onlusten ontsproten herstellen. Nederland zal magtig, gelukkig en groot in het oog van andere rijken zijn. De eendracht zal daar, als van ouds, de magt voortbrengen, en eenduurzaamheid van heil bewerkstelligen, welker hoop alleen reeds na ons geluk uitmaakt. Tot dit alles medewerken, gebiedt ons de vaderlandsliefde, waardoor onze voorvaderen zich steeds onder de volken hebben onderscheiden. Laat ons dan toonen, dat wij van dat edel geslacht zijn, bij hetwelk de vaderlandsliefde tot prikkel van grootmoedigheid, tot grondzuil van alle burgerdeugd verstrekte! De Koning rekent op onze trouw en vaderlandsliefde. Wij moeten, wij zullen aan dit vertrouwen beantwoorden! zulks doen wij, met te verklaren, dat er geene noodzakelijkheid bestaat, om onze nationale instellingen, waarop Z. M. den hoogsten prijs stelt, te wijzigen. Door zoodanige verklaring geven wij immers het ondubbelzinnigste bewijs, dat al wat krachtens de grondwet, wordt tot stand gebracht, naar ons beste weten, in het belang van den staat en tot het geluk van het vaderland wordt verrigt?

Ik vermeen, door deze ontwikkeling te hebben bewezen, dat de afgevaardigde, die van het begin zijner staatkundige loopbaan af, in alles volledige en nauwkeurige uitvoering der grondwet heeft verlangd en daarvoor gestreden, juist diegene is, die in oogenblikken, dat de gemoederen aan het gisten zijn, het gemeen wordt opgeruid, tooneelen van plundering en brandstichting worden aangerigt, het woelen der driften de toekomst verdonkert, *consequent met zich zelve*, in diezelfde uitvoering der grondwet het herstel van al die onlusten mag gaan zoeken en zeer zeker zal vinden. Ik vermeen, dat 's Konings gouvernement overtuigd zal zijn, dat ik waarheid sprak, toen ik in onze vorige zitting zeide, dat wij, die het ministerie durfden bestrijden, de laatsten niet zouden zijn, wanneer het kwestie werd van gevaren af te wenden en de onafhankelijkheid van den staat te handhaven. Ik zal verder gaan en de verklaring hier bijvoegen, dat, zodra het heil en de onafhankelijkheid van den staat geldt, men mij steeds gereed zal vinden; om, voor dat oogenblik, al het voorledene daar te laten en alleen het tegenwoordige en de toekomst gade te slaan. Dat ik dan met alle vaderlandsminnende onderdanen mij om den troon des Konings zal scharen, om, als getrouwe vertegenwoordiger eener getrouwe natie, al de pogingen, welke de Monarch, in zijne wijsheid en edelmoedigheid, tot herstel der rust en goede orde, zal oordeelen, met alle inspanning van krachten te helpen ondersteunen. Tot het tweede vraagpunt overgaande, moeten U. E. M. van mij verwachten, dat ik hetzelfde ook negatief zal beantwoorden. En, waarlijk, E. M. H. alles hechtende aan de spreuk onzer vaderen *eendragt maakt magt*, kan ik mij ook op dit punt, niet anders, dan *negatief*, uiten. Zoo immer, dan zeker in dit belangrijk tijdegewricht, moeten wij gevoelen, dat wij niet ieder onze provincie, niet het noorden of het zuiden, maar het gehele koninkrijk der Nederlanden, vertegenwoordigen. Ik verberg mij niet, dat ik schaamrood zoude worden en mij zelve beschouwen, als den naam en de hoedanigheid eens Nederlanders onwaardig, indien ik niet bewogen was, met de gevaren, welke ons geliefd vaderland hebben bedreigd en nog bedreigen; indien ik de noodzakelijkheid niet inzag van eene regtzinnige vereeniging tusschen allen, die gematigde gevoelens zijn toegedaan. Van deze vereeniging alleen, welke in deze vergadering reeds zoo merkwaardiglijk in de discussie over het adres in antwoord op de aanspraak des Konings heeft doorgestruald, hangt, dunkt mij, in de toekomst het geluk of het ongeluk van dit koninkrijk af. Eensgezindheid zij dus onze leus! Het vereenigd blijven van alle deelen der Nederlanden zij het enige doel, waarnaar wij streven! Dit kan vreemd klinken in de ooren van de achthare medeleden, die meer heil in eene scheiding vermeen te bespeuren; edoch, wanneer ik ten dezen aanzien de gronden van mijne opinie zal hebben ontvouwd, durf ik vertrouwen, dat zij dezelve zullen billijken, en misschien wel toejuichen.

In de eerste plaats vraag ik, of wij wel de bevoegdheid hebben, om de betrekkingen, tusschen de twee groote afdeelingen van het rijk gevestigd, te veranderen? En, indien ik dan zie, dat deze betrekkingen in art. 1 van het tractaat van Londen, door de gevolmagtigden van de verbondene mogendheden, zijn tot stand gebracht, vind ik mij gedwongen, deze vraag ontkennend te beantwoorden. Dat artikel zegt: « Cette réunion devra être entière et complete, de sorte que les deux pays ne forment qu'un seul et même état, regis par la constitution déjà établie en Hollande, et qui sera modifiée d'un commun accord, d'après les nouvelles circonstances. » Dit stuk heeft de bekrachtiging van diezelfde mogendheden bekomen, en zouden nu de onderdanen van slechts eene der in het belang van de rust van geheel Europa gecontracteerd hebbende mogendheden, gemagtigd kunnen wezen, om *alleen en onder hen* een gedeelte van dat solemneel contract te verbreken? Ik voor mij geloof *neen*; en zal, uit dat beginsel uitgaande, ook steeds tegen alle scheiding van de twee groote afdeelingen des rijks stemmen. Dit was nu reeds voldoende, om mijne stem te motiveren; edoch vergunt mij, E. M. H. dat ik deze vraag wat dieper inzie en onderzoek, of de scheiding wel mogelijk zij? Ik bedoel hier geene *physiëke* mogelijkheid, maar de *morele*, dat is, of de scheiding, met het welbeprepen belang des geheele rijks in harmonie kan worden gebracht?

Ik wil gaarne erkennen, dat de vereeniging van de zuidelijke met de noordelijke provincien des rijks, geregeld en tot stand

gebragt in het *tractaat van Londen*, aan louter politieke inzichten en voorzieningen moet worden toegeschreven; dat de oprigting van het koninkrijk der Nederlanden, zoo als het thans bestaat, aan oorzaken afhangt, welke met het geheel europeesch staatkundig stelsel in het naauwste verband staan, en dat koninkrijk in de schaal der hooge belangen van datzelfde Europa hetzelfde gewigt zoude kunnen behouden, al ware het, dat men eenigermate afweek van de strikte bepalingen van art. 1 van het *tractaat van Londen*, met aan de zuidelijke afdeeling van het rijk andere instellingen te geven, dan aan de noordelijke. Dit luidt bij mij geenen twyfel. Edoch het luidt tevens geenen twyfel, of die scheiding hangt, zoo als ik gezegd heb, niet van onzen wil af, en zal, wat erger is, ook eene scheiding van gevoelens veroorzaken, welke mij voor oneenigheden doet vreezen, waarvan veelligt eenmaal, hetgeen de Hemel verhoede, het gevolg zoude zijn, dat wij, helaas! in onze dagen op dit schoon koninkrijk zouden moeten toepassen de bekende spreuk: *discordia res maximas dilabuntur*. Dan toch zouden wij gedwongen zijn, te erkennen, dat eene afwijking van het *tractaat van Londen* voor ons de heilloosste gevolgen na zich had gesleept.

Zoude de oneenigheid al niet dadelijk kunnen geboren worden uit de bepaling, der grenzen van de twee groote afdeelingen? Zal men ten basis der te doene verdeling nemen, aan het noorden te laten alles, wat het voortijds bezat? Hoe zal men dan te werk gaan, om eene goede scheiding te vinden in de tegenwoordige provincie Limburg? Wat zal men beginnen met Staats-Vlaanderen? Wie bekomt de smalle streep gronds, welke thans tot Limburg behoort, doch, indien men van deze het oud hollandsch gedeelte afneemt, tusschen het koninkrijk Pruisen en de provincie Noord Brabant blijft liggen als verlaten grond? Hoe zal men in die groote verdeling kunnen in het oog houden, eenige voorwerpen, waarvan de vrede voor de toekomst moet afhangen, namelijk de geaardheid, gewoonten, zeden en vooral de godsdienst van de bewoners der onderscheidene provincien, omtrent welke laatste wij ons vooral niet mogen vergripen? De geschiedenis van vroegere eeuwen leert ons, dat oorlogen uit godsdienstige begrippen ontstaan, steeds de bloedigste waren. Men kan mij opwerpen, dat, de scheiding genomen wordende op de *Waal*, de *Maas* en den *Moerdijk*, er veel van dat bezwaar wegvalt; dan, kan daarin immer de noordelijke afdeeling toestemmen? Ik geloof, neen; omdat deze daardoor als met een pennestreek van de dekking harer grenzen wordt beroofd, en geene enkele behoorlijk versterkte frontierstad behoudt. Zal men dit zoo maar glad en gaafweg beslissen, zonder de daarin betrokken gewesten te hooren? Zal men tegen den wil van een groot gedeelte der provincien, Oost- en West-Vlaanderen, van Limburg, van Antwerpen, zoodanige scheiding deoreferen? Zullen de noordelijke provincien, die het blijven voortduren der vereeniging verlangen, hare stemmen niet mogen verheffen? Zal het zuidelijk gedeelte niet eene betere en meer eigenaardige limiet verlangen, dan het voorheen had, en eischen, dat de groote wateren de grenslijn uitmaken? Zal het in regtvaardigheid van het zuidgedeelte en de acht overige provincien van het noorden afhangen, om met de provincie Noord-Brabant te handelen, zoo als het aan die gedeelten het meest te pas komt?

Moet die provincie, zoo maar zonder eenige bedeaking, of zonder hare wenschen te hebben doen kennen, bij het noorden blijven, of aan het zuiden worden toegevoegd? Wanneer het eenmaal kwestie wordt van de politieke associatie te ontbinden, dan toch moeten al de geassocieerden niet in schijn, maar met de daad, tot die ontbinding en de daarop te volgen verdeling worden toegelaten? Noord-Brabant kent tot heden toe slechts het algemeen belang; en, wanneer dat algemeen belang, hetgeen voor die provincie bestaat in de vereeniging van de twee groote afdeelingen van het koninkrijk, zal moeten ophouden, dan kan het in regtvaardigheid toch niet anders worden bealst, dan dat zij optere, tot welke afdeeling zij zou moeten behooren. Deze optie, E. M. H. ! is zoo gemakkelijk niet te bewerkstelligen. Immers, indien men den aard, de gewoonten, de zeden, de godsdienst van zes zevende gedeelten der provincie in aanmerking neemt, behoort dezelve eerder tot het zuiden, dan tot het noorden. Indien men alleen de belangen van den handel en de scheepvaart beschouwt, dan was het beter, dat zij bij het noorden bleef. Maar, zal men daar niet ernstig moeten denken aan het tegenovergestelde van hetgene gisteren een kundig redenaar, nopens het geheele rijk, opmerkte, te weten, dat, bij de vereeniging, vier millioenen inwoners van den eenen godsdienst de twee overige millioenen zullen overmeesteren? Moeten de Noord-Brabanders zich niet afvragen, of, zoo zij bij het noorden blijven, het een derde R. K. veellicht door de twee derde onroomschen niet zal worden overheerscht? Met één woord, de keus kan niet eensklaps worden gedaan. Daartoe zoude een morele tijd moeten worden verleend; en dan nog leidt dit alles tot moeilijkheden op, van welke ik het einde niet intie. Men verschoone mij deze digressie, over de provincie Noord-Brabant in het bijzonder; ik zal tot de algemeene beschouwing der zaak, welke het onderwerp dezer discussie uitmaakt, terugkeeren.

De aanspraak van den troon, bij de opening dezer buitengewone vergadering, geeft ons al wederom de aangename verzekering, dat het geluk der Nederlanders Zijner Majesteit zoo zeer ter harte gaat. En, kan men dan veronderstellen, dat de Koning immer in de onderwerpelijke scheiding zal willen toetreden, zonder het gevoelen van die onderdanen te vernemen, die de scheiding als verderslijk voor het geheele rijk beschouwen? Neen E. M. H. ! neen; de Koning zal nimmer het heil van geheele provincien opofferen, aan de naar mijn inzien overdreue, omzinnige, ja roekeloze eischen van Brussel, en eenige andere haar gevolgd hebbende steden in het zuiden. Ik hou mij derhalve verzekerd, dat het tot geene scheiding komen kan. En waarlijk, om maar eens iets tot staving dezer morele onmogelijkheid op te noemen, hoe zal men er in toegaan, om de financiën te scheiden? Zal men de bestaande schulden in twee gelijke deelen, of wel naar evenredigheid van de bevolking, verdeelen? de zuidelijke provincien kunnen in regtvaardigheid niet met de helft der oude staatsschuld worden belast; en het noorden kan daarvan het meerdere bezwaarlijk alleen dragen. Hoe zal men de lossing der schulden, door den sedert 1815 gedanen verkoop der domeinen bewerkstelligd, naar behooren kunnen verrekenen? Het is mij hoogst moeilijk, zoo al niet *onmogelyk*, toegeschieden, om nu op eenige daden van administratie, welke ten behoeve van het geheel zijn uitgevoerd, terug te komen en de daarvan voortgevloede gevolgen te splitsen. Hoe meer ik mij in de gevolgen eener scheiding verdiep, hoe meer onoverkoombare moeilijkheden en hinderpalen zich daarin voor mij opdoen. Hoe zal men de evenredigheid in het oog kunnen houden, voor die kosten van administratie, welke bij de meest volkomene afscheiding nog gemengd zullen moeten blijven? Uit deze, naar mijn inzien, zedelyk onoplosbare vraag vloeit eene menigte van andere vragen voort. Om er slechts eenige te articuleren, vraag ik U. E. M. ! waartoe zullen de buitenlandsche betrekkingen behooren, en op welke wijze zal in derzelve bekostiging worden voorzien? Hoe zal men de fondsen vinden, om eene zeemagt, tot bescherming der overzeesche bezittingen, te onderhouden? Zullen 's rijks vestingen alleen en uitsluitend bezet en onderhouden worden door de afdeeling, binnen welke grenzen zij zijn gelegen? Hoe zullen de wederzijdsche handelsbetrekkingen worden bepaald en geregeld? Zal datgene, wat in het noorden als voordeelig wordt ingezien, dikwerf niet tot een sprekend aandeel van het zuiden verstreken? en, omgekeerd, zal veeltijds het voordeel van het zuiden niet schadelijk voor het noorden zijn? De handelsverdragen met andere mogendheden, zullen voor de twee afdeelingen verschillende moeten zijn; en, wat erger is, men zal eene linie van douanen in het midden, ja, in het hart van het koninkrijk moeten oprigten. Hiervan resulteert een gevolg, dat voor de bewoners der nabijheid dier linie, allerbezwarends is, te weten, een onvrij territoir langs de noordzijde dezer linie, en een onvrij territoir langs de zuidzijde. Hiervan is een verder gevolg, dat in de provincie *Limburg*, welke, hoe de scheiding ook genomen worde, in alle geval grootendeels tot het zuiden zoude moeten behooren, vooreerst een onvrij territoir tegen het noorden zoude worden daargesteld, terwijl aldaar reeds een onvrij territoir tegen Pruisen aanwezig is, waardoor ten slotte wordt te weeg gebragt, dat die provincie, om zoo te spreken, *geheel* in het onvrij territoir zoude zijn geenclaveerd, vooral, bijaldien men het voormalig hollandsch gedeelte daarvan afnam. En waar zal het heen met de justitie? Men spreekt van twee hoven van cassatie, als of dit niets ware, om in te voeren. Men zal den hoogen raad weglaten en een gedeelte dezer jurisdictie aan de eerste kamer der staten-generaal opdragen. Dit te zeggen en in welsprekende bewoordingen te proclameren, is zeer gemakkelijk; maar voor de uitvoering, geloof ik, zal men hësiteren. Wat moet er geworden van de wetboeken, welke bereids zijn gearresteerd en gepromulgeerd, zonder echter, gelijk wij weten, nog in werking te zijn? Deze kunnen niet uitsluitend voor het noorden dienen, om dat zij van eenen gemengden aard, en even zoo zeer op de zeden, gewoonten en behoeften van het zuiden, als van het noorden, gebaseerd zijn. Om dezelfde redenen zijn deze ook niet voldoende voor het zuiden alleen. Zal men de zedelyke *gewijsheid* aan het noorden laten, en de tegenwoordige fransche legislatie aan het zuiden teruggeven? Het eerste is met vele moeilijkheden gepaard; en het tweede is het allersgeschikste middel, om België eenmaal aan Frankrijk te zien inlijven, om dat het weinig moeite zoude kosten, een volk tot die regering te doen overhellen, welke wetten het reeds naarleeft, wanneer namelijk de banden van vereeniging met het ander gedeelte der monarchie zijn ontknoopt. Zoo er scheiding komt, heef ik voor de toekomst.

Ziet daar, E. H. M. ! eenige hoofdtrekken van de inconvenienten, welke de scheiding noodzakelyk moet veroorzaken en dezelve mitsdien zedelyk onuitvoerbaar doen worden. Gaan wij nog verder en vragen wij: in welk gedeelte zal de Koning zijne residentie houden? Dit is eene vraag, welke oplossing veel nuyver tusschen de twee afdeelingen moet berokkenen. Men kan argumenteren uit de omstandigheden en betrekkingen van anderen op verschillende wijzen geadministreerd wordende rijken onder eenen en denzelfden scepter; dan, ik geloof niet, dat de pariteit juist genomen zoude zijn. Trouwens, onze afscheiding kan niet worden gelijk gesteld met die van *Engeland* en *Hannover*, van *Rusland* en *Polen*, van *Oostenryk* en *Hongariën*, omdat in die rijken het zwakkere gedeelte aan het sterkere ondergeschikt is en alzo zonder groot ongerief of verguizing van belangen en regten door een' onderkoning of palatijn geregeerd wordt, 't geen hier niet zoude kunnen geschieden, vermits de twee afdeelingen zich te regt in *gelijken rang* zouden beschouwen, en onderling, meer dan andere rijken, nuyverig zouden zijn op de eer en het voorregt van den Souverein steeds in haar midden te hebben. Dezelfde nuyver moet noodzakelyk gehoren worden over den voorspoed, welke aan het eenen boven het andere gedeelte zal te beurt vallen, welke nuyver de slotsom zal opleveren, dat de koninklijke voordragten, in het belang van het eenen gedeelte gedaan, dikwerf in het andere zullen worden afgekeurd; en welk misnoegen en onheil daaruit kan voortvloeijen, vereischt geen betoog.

Laat ons derhalve onze Grondwet niet aanroeren! Laten wij niets verlangen, dan hare *stipte* en *geheele* uitvoering! Laten wij vereenigd blijven onder den scepter van Nassau, met het volledig behoud onzer nationale instellingen! Laat deze onze buitengewone bijeenkomst het bewijs opleveren, dat wij als regtgeaarde naneven nog aan de spreuk onzer geëerbiedigde voorvaderen hechten *eendragt maakt magt!* dan zal de maand september des jaars 1830 eene schoone en merkwaardige bladzijde in de geschiedenis van ons dierbaar vaderland kenmerken, welke de vlek, door den opstand van eenige steden in het zuiden daarin gedrukt zal uitwissen.

Op deze gronden zal ik de beide door Zijne Majesteit den Koning aan ons gedane vragen *negatief* beantwoorden.